

CO VYPRÁVĚJÍ ŠUMAVSKÉ SMRČINY PRŮVODCE LESNÍMI EKOSYSTÉMY ŠUMAVY

Knihu od H. Šantrůčkové, J. Vrby et al. vydala Správa NP a CHKO Šumava, Jihočeská univerzita České Budějovice a Česká společnost pro ekologii ve Vimperku v roce 2010.

Knih o rozsahu 153 stran je velmi pozoruhodná svým pojetím, zaměřením i typografickou výpravou. Na bázi poznatků přírodních věd ukazuje, jak snadno lze změnit Šumavu v „Divoké srdce Evropy“ principem ochrany přírodních procesů bezzásahovosti v horských smrčínách Národního parku Šumava (NPŠ) bez ohledu na cokoliv jiného; včetně „zbytku“ lesů NPŠ. Chtěl bych se pozastavit nad základní ideou a jejím uplatňováním ve střední Evropě, kde národní park byl zřízen uprostřed dávno zkulturně krajiny, v převážné míře s kulturními lesními ekosystémy. Jde tu o zásadní otázku: zda vystačíme jen s přírodovědeckými argumenty, majícími na zřeteli pouze zájem o přírodu samu. Připomenout se sluší, že jedním z recenzentů díla je ředitel Odboru pro ochranu přírodních zdrojů a biodiverzity Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské unie a bývalý ministr životního prostředí, Ladislav Miko.

Knih se zabývá problematikou, v níž se po léta ostře střetávají a rozcházejí odborné názory na nakládání s horskými lesy Šumavy. Při tom – aniž by se na tento fakt hlouběji podívala – předkládá „konečné řešení“ s promyšleným propagandistickým zaměřením na cílovou skupinu obyvatelstva. Vyniká strategickým rámováním nesporně vědecké argumentace v knize tak, že nastavila účelový rámec, v němž je nutno pohybovat se s argumenty. Vychází se jen z jediného smyslu pojmu „životní prostředí“, jak se po roce 1999 zabydlel v doktríně MŽP ČR – jde jen o prostředí přírodních organismů. Další konotace, významné pro region střední Evropy, se neberou v úvahu. Tak je určován smysl i váha dílčích argumentů, jako by jiné argumenty neexistovaly nebo nestály za ztrátu času. Pokud jsme „in“ – jedná se o framing. V knize je např. uvedeno 69

Ilustrační foto: Jan Příhoda

citací vědeckých a odborných prací, mezi nimiž není jediná z oborů poznatků jiných než přírodovědných zájmů. Rysy právě zmíněné jsou typické pro přírodovědecky formované ideje ekologické etiky, přerůstající v konkrétní doktrínu ideologie fundamentálního environmentalismu. Takovou je přechod od ochrany ekosystémů a zlepšování prostředí v NPŠ podle zakládacích právních normy k ochraně přírodních procesů, a to bez zájmu o možné následky změny smyslu ochrany i stavu prostředí. Je to základní nevyjasněná otázka managementu horských lesů parku v kulturní krajině.

Domnívám se, že mnoho let trvající protikladnost paradigmat nakládání s lesy NPŠ spočívá na tomto ideovém základu. Čtenář knihy je sice ujišťován, že autoři chtějí respektovat zájmy člověka i unikátnost šumavské přírody, jenže vše to, co se týká vazeb lesů s prostředím kulturní krajiny, se nehodí zmíněné ideologii – bývá považováno za zbytky „archaického“ antropocentrického myšlení. Takže se o tom nepojednává, jak by to odpovídalo významu principu před-

běžné opatrnosti v nakládání s krajinou, v měřítkách tisíců hektarů nikoli kdesi v povodí sibiřské Kolymy, nýbrž ve střední Evropě. Existující podstatné rozdíly regionů tato ideologie nevnímá už např. ani mezi NPŠ a NP Bavorský les.

Chápání kůrovcovitých jako chráněných organismů pro šokové řešení smrčkových monokultur s přírodovědecky zajímavými jevy např. v biodiverzitě prošlo zvláštním vývojem v souvislosti s managementem lesů NPŠ – vždyť původně nadšenci v kůrovcích viděli – mezi jiným – „lékaře lesa“ a odmítali možnost poškození lesů a vzniku kalamity jako výmysly fachtotů. Ještě při auditu IUCN v roce 2002 byl jiný názor na kůrovce prohlášen dokonce za zradu, jak je doslova uvedeno v úředním zápisu! Je tím charakterizován podíl ideologie v kauze NPŠ. V roce 2006 byl onen názor ze stejného zdroje označen za omyl ekologů. Dnes skoro totální disturbance horských smrčín bezzásahové zóny je toho následkem, za omyl však pokládána není. Je to cílový stav pro přírodovědné bádání. Dnes jsou i lesy NPŠ mimo bezzásahovou plochu přírodo-

vědných zájmů kupodivu brány jako nezbytná „oběť“ tohoto nakládání s krajinou, jak biologové žádali na podzim 2009 v dopise předsedovi vlády. Podivuhodné zvázení vazby lesů bezzásahové zóny s okolím!

Charakteristický pro doktrínu bývalého vedení MŽP ČR i pro knihu je vztah ke konkrétním možným rizikům pro kulturní krajinu i park sám, jaké mohou být vyvolány uvolněnými přírodními procesy právě na naší straně „Divokého srdce Evropy“, když na mnoho let mizejí významné faktory životního prostředí v lesích i funkcí lesa jako složky životního prostředí – pojmy přísně zákonem chráněné. MŽP ČR již řádku let pečlivě dohlíželo, aby se „nevhodné“ poznatky nešířily – z nejvyššího postu MŽP ČR se vyhlášovalo, že „má vše pod kontrolou“. Expertní pracovní skupina, jmenovaná hejtmany pro kauzu NPŠ, proto položila loni Správě NPŠ osm otázek o možných rizicích užívaného managementu lesů s velkoplošnými disturbancemi. Po měsících čekání obdržela – kromě jediného kritéria se znalostí plošné rozlohy v NPŠ (intraskeletová eroze) – jen slova a případně mlčení právě v otázkách nejvýznamnějších (vývoj plošné rozlohy diferencované obnovy v etapách sukcese, zamokření porostů). Podobně stručná je i kniha. Jakoby chráněná progresse kůrovcovitých a dlouhodobé ztráty masstromů – edifikátorů lesních porostů – ničeho neměnily na strukturách a funkcích ekosystémů – pojmech v zákonu opět výslovně chráněných. O těchto léta trvajících paradoxech a pitoreskních dějích v NPŠ se příliš dlouho muselo mlčet, ač se jedná o principy jak environmentální, tak lesní politiky naší země.

Vladimír Krečmer